

מאבדים הזדמנות פז: ההחמצה שטמונה בהסדרה מול חיזבאללה

27.11.2024 | ד"ר יוסי מנשרוף written by

הפסקת האש מכילה הישג אסטרטגי בדמות ניתוק הזיקה בין זירות הלחימה בלבנון וברצועת עזה. מהצד השני, היעדר מנגנון מוחלט שמבטיח לישראל חופש פעולה במקרים שבהם ההסכם יופר בחסות איראן, מלמד שתחושת החמיצות שחשים רבים כאן מוצדקת.

סוגיית ההסדרה בלבנון: במבט היסטורי ועכשווי

27.11.2024 | פרופ' זכי שלום written by

מרחב השיקולים הדוחפים לרגיעה, ולו זמנית, גדול מאוד, ומטה את הכף לכיוון של הסדר למרות הסיכונים הטמונים בכך. הסדרה תחזיר לסדר היום את האפשרות של נורמליזציה עם סעודיה ומדינות אחרות במרחב.

ההסכם המתגבש בלבנון: הישג בהווה שלא ברור כיצד ישפיע על העתיד

27.11.2024 | מאיר בן שבת written by

מנקודת מבטה של ישראל, היא אמנם לא קיבלה את מלוא תאוותה, אבל הישגיה אינם מעטים. חיזבאללה, שבא לתמוך בחמאס, יוצא מהלחימה בשן ועין וחמאס נותר לבדו במערכה. אולם אם צה"ל לא יהיה בשטח, כל הפרה של ארגון הטרור תעורר התלבטות במערכת הישראלית אם וכיצד להגיב.

הסדרה בלבנון? עדיף פחות לדבר ויותר לפעול

27.11.2024 | written by פרופ' קובי מיכאל |
ללבנון אולי יש אינטרס להגיע להסדרה, אבל אצל חיזבאללה המוטיבציה נובעת ממצוות איראן. מדיניות של נחישות ומהירות תגובה על פני ריסון והכלה תבטיח לאורך זמן ביטחון בגבול הצפוני.

על ההסדרה המתגבשת בלבנון: אם זה לא יהיה פשוט, זה פשוט לא יהיה

27.11.2024 | written by מאיר בן שבת |
המתווה המתגבש עם הוכשטיין מורכב מדי ומסוכן לישראל. ניתוח: רק אזור חיץ מפורז בשליטה ישראלית יבטיח את ביטחון תושבי הצפון. "אין בסיס לאופטימיות בהסתמכות על כוח רב-לאומי".

הציפיות מישראל: לנצח במהירות ולחזור לעמדת הובלה אזורית

27.11.2024 | written by מאיר בן שבת |
החשש מפני צעדים שממשל ביידן יהיה עלול לנקוט בימים שנותרו לכהונתו, אם ישראל תסטה מהמסגרת המוסכמת ללחימה מובן, אך מחירו עלול להיות כבד מדי.

לבנון, איראן וחיזבאללה – לכולם חוץ מישראל יש אינטרס לסיים את המלחמה

27.11.2024 | written by פרופ' קובי מיכאל

הנחת העבודה מבחינת ישראל צריכה להיות שכל הסכם שייחתם יופר, במוקדם או במאוחר. כדי להימנע ממצואות של הסכם שהופר כשישראל בתנאי נחיתות, נכון יהיה מבחינת ישראל לקבע מציאות שבה נשמרת שליטה מודיעינית וצבאית בכל המרחב שבין הגבול לנהר הליטאני.

האם וכיצד ניתן להעצים את מימד ההרתעה מול חמאס והחיזבאללה

27.11.2024 | written by פרופ' זכי שלום

מדוע אין "סימני שבירה" ב"צד השני"?

מזה למעלה משנה נלחמת מדינת ישראל מלחמת חורמה: בגבולה הדרומי נגד החמאס, ובגבולה הצפוני נגד חיזבאללה. בשתי החזיתות, ובפרט מול החמאס, גבתה מדינת ישראל מחיר אדיר, בלתי נתפס כמעט. על פי דיווחים שונים ברצועת עזה: למעלה מארבעים אלף הרוגים ועוד עשרות רבות של אלפים בדרגות שונות של פציעה. לא ברורה החלוקה בין אנשי חמאס ואוכלוסייה אזרחית בלתי מעורבת.

גם הנזק ברכוש עצום, חסר תקדים בהיקפו בהשוואה לכל העימותים הצבאיים של ישראל עד למלחמה האחרונה. על פי אחד הדיווחים למעלה מ-70 אחוז מן הבניינים ברצועת עזה הרוסים לחלוטין. רבים אחרים אינם ראויים למגורי אדם. מבני ממשל רבים, דרכי תחבורה, מוסדות ציבור וחינוך נפגעו ברמות משתנות של אינטנסיביות ברחבי הרצועה.

אוכלוסיית עזה אומנם מקבלת מצרכי מזון הדרושים לה למחייתה, באמצעות הסיוע ההומניטרי הנדיב המועבר אליה מדי יום ביומו. עם זאת, אין ספק ששגרת החיים שאליה התרגלה לאורך

שנים רבות נפגעה באורח קשה, אולי אנוש. קרוב לוודאי שרבים מאזרחיה עוברים סבל קשה כאשר הם נדרשים מדי פעם לנוע ממקום למקום כדי לא להיות באזור סכנה. כל שדרת הפיקוד של החמאס, ובראשה יחיא סינוואר, חוסלה על ידי צה"ל. ככל שניתן להתרשם, למעשה החמאס פועל היום ללא מבנה מוסדר של פיקוד ושליטה. לוחמים של החמאס פועלים היום כבודדים ובקבוצות, בתקווה "לצוד" חיילי צה"ל ולהורגם.

גם מארגון החיזבאללה גבה צה"ל מחיר כבד. כמעט כל שרשרת ההנהגה והפיקוד שלו חוסלו. צה"ל משמיד כפרים ויישובים רבים הקרובים לקו הגבול בדרום לבנון. על פי כל הסימנים הוא מתכוון להרחיב את פעילותו צפונה יותר מקו הגבול. גם בערים אחרות בלבנון ² בביירות, בצור ובצידון ³ חיל האוויר זורע הרס רב. מאות אלפים של תושבים עקורים נעים לצפון המדינה בתקווה למצוא שם ביטחון פיזי לאחר שאיבדו את ביתם, את מקור פרנסתם ואת רכושם.

ובכל זאת, ולמרות הכול, עדיין איננו רואים "סימני שבירה" לא בחמאס ולא בארגון החיזבאללה. צה"ל, ככל שניתן להתרשם, איננו מצליח ליצור, בשלב זה לפחות, ממד הרתעתי מול שני הארגונים האלה באופן שיוביל אותם להביא לסיום המלחמה בתנאים שיהיו נוחים לישראל, או לפחות כאלה שישראל תוכל "לחיות איתם". ישראל פוגעת קשות ביכולות של שני הארגונים, אך איננה מצליחה לפגוע במוטיבציות שלהם בצורה שתוביל למפנה משמעותי בהתנהלות שלהם מול ישראל.

כמעט מדי יום ביומו מצליחים שני הארגונים, ובעיקר החיזבאללה, לגבות מישראל מחיר קשה בחיי אדם, בשיבוש שגרת החיים בצפון הארץ ובפגיעה קשה ברכוש ביישובים רבים בגליל. בנסיבות הקיימות החזרת עשרות אלפי העקורים לבתיהם אינה נראית באופק כאופציה ריאלית בעתיד הנראה לעין. חיזבאללה אינו מסתפק בכך ומאיים על ישראל בשימוש בכלי נשק חדשים שיזרעו הרס והרג רב בישראל, הגם שהוא יודע היטב שישראל רחוקה מרחק רב ממיצוי היכולות שיש בידה.

בעבר, לכל אורך מלחמות ישראל מדינות ערב "זעקו" להפסקת אש לאחר ששילמו מחיר הנופל בהרבה מזה שאותו משלמים היום החמאס והחיזבאללה. תהליך דומה התרחש גם בעימותים הקודמים של ישראל ⁴ הן מול חיזבאללה והן מול החמאס. התנהגותם בעימות הנוכחי, יש להודות, שונה במידה רבה. שני הארגונים מפגינים יכולת עמידה וחוסן שלהערכתנו לא באה לידי ביטוי ברמה הנוכחית בעבר.

מה פשר העמידה העיקשת של שני הארגונים כיום במלחמה רווית דמים ⁵ תרתי משמע? לשני הארגונים ניתנו הזדמנויות לצאת מן המערכה בצורה מכובדת ולא כמובסים, והם דחו זאת. עד כה, לפחות, החמאס ממשיך להעמיד תנאים לעסקת חטופים משל היה הוא המנצח. שני ארגוני הטרור סובלים קשות מידו הארוכה והעוצמתית של צה"ל, אך הם ממשיכים במלחמתם משל הייתה זו "סטלינגרד" עבורם.

בארץ רווחת דעה שלארגוני הטרור, החמאס והחיזבאללה, "לא אכפת" מהסבל הנורא שעובר על

תושבי עזה ולבנון, שהם אטומים להרג הרב של אנשיהם ולפציעתם של רבים אחרים. עקירתם ממקום מושבם אל מקומות אחרים, הרס בתייהם ומקור פרנסתם, כך נטען, אינם מהווים שיקול משמעותי בתהליך קבלת החלטות של הנהגות הארגונים. לנו קשה לקבל טענות אלה. שני ארגוני הטרור החלו את דרכם במידה רבה כארגונים בעלי אופי חברתי-פוליטי, הקשובים מאוד לרחשי ליבם של צאן מרעיתם.

לנו לא נראה שהנהגות החמאס והחיזבאללה אכן מנוכרות לסבל של אזרחי עזה ולבנון. נכון יותר יהיה להסביר את התנהלותם של שני הארגונים לאור דבריו של יחיא סינוואר כפי שנחשפו במסמכים שנמצאו בחאן יונס: "ידענו", הוא אמר בימים שקדמו למתקפת החמאס ב-7 באוקטובר 2023, שתידרש "הקרבה רבה" מצד הפלסטינים, אך "זהו המחיר שאנו נדרשים לשלם כדי להשיג חופש".

הדיון סביב שטחי עזה ודרום לבנון

במקביל רווחת בארץ טענה שרק אובדן שטח יצרוב בתודעה של ארגונים אלה תחושה של תבוסה. אכן, משחר ההיסטוריה כמעט כל המלחמות שהסתיימו בהכרעה של מנצחים ומנוצחים כללו אובדן שטח מצד אחד לצד שני. צבאות רבים נקטו צעדים סמליים כמו הנפת דגל ארצם באזורים שכבשו כדי לתת ביטוי מוחשי לשליטתם בשטח שנכבש. זכורים לנו היטב: הנפת דגל הדיו באילת לאחר כיבוש העיר אילת (10 במרץ 1949); הנפת דגל ארצות הברית באי היפני איווג'ימה, שנכבש על ידי חיילי המארינס ב-23 בפברואר 1945.

במקרים רבים ניסה הצד המנצח לבסס את שליטתו בשטח שהיה בעבר בשליטת אויבו בין השאר על ידי "הזזת" אוכלוסייה מקומית והשתלטות הדרגתית של תושבי ארצו ב"שטחים הכבושים". זהו, בעיקרו של דבר, התהליך שהתרחש במלחמת העצמאות בעקבות:

א. התבוסה הצבאית הקשה שנחלו מדינות ערב במלחמתן נגד ישראל.

ב. העובדה שבמהלך המלחמה השתלטו כוחות צה"ל על שטח הגדול ב-25 אחוז לערך מהשטח שהוקצה ל"מדינה היהודית" במסגרת תוכנית החלוקה (29 בנובמבר 1947).

ג. יציאתם/גירושם של כשבע מאות אלף ערבים תושבי ארץ ישראל משטח המדינה והעברתם כפליטים למדינות ערב השכנות.

אירוע זה זכה לכינוי "נִפְּבָה" בעולם הערבי. זהו מונח ערבי המבטא אירוע אסוני, מעין שואה, תבוסה קשה ומשפילה של העולם הערבי כולו לאויב (מדינת ישראל) שעל פניו נראה כנחות ממנו בהרבה בכוחו.

בן גוריון היה מודע היטב למשמעויות האסטרטגיות מרחיקות הלכת של תחושות אלה בעולם הערבי. הוא חזר והדגיש שתחושות אלה הן הבסיס העיקרי להערכה שהתקבעה בעולם הערבי שלפיה יש לישראל עליונות צבאית עליהן. לפיכך, אם תפרוץ מלחמה נוספת נגד ישראל היא

תסתיים באסון גדול עוד יותר לעולם הערבי מזה שפקד אותו במלחמת העצמאות.

תוצאות המלחמה יכללו, ללא ספק, אובדן שטחים נוספים לטובת מדינת ישראל, ואולי גם יציאת אוכלוסייה ערבית נוספת ממדינת ישראל למדינות ערב. בן גוריון שב והדגיש תמונת מצב זו, מתוך מגמה להעצים את ממד ההרתעה של ישראל מול העולם הערבי.

בשנים מאוחרות יותר, כאשר על הפרק עמדה סכנה של התמוטטות הממלכה ההאשמית בעקבות חתרנות מצרית-פלסטינית נגד המשטר, הבהיר בן גוריון, הן למעצמות המערב והן למצרים בראשות הנשיא נאצר, כי אם יתמוטט בית המלוכה ההאשמי בראשות המלך חוסיין, ותהיה סכנה של עליית משטר ערבי רדיקאלי הנשלט על ידי מצרים, ישראל תשתלט על הגדה המערבית כדי להבטיח את ביטחונה. איום זה נתפס כאמין והיווה גורם מרכזי להמשך קיומה של ממלכת ירדן עד ימינו אלה.

יש אפוא, להערכתנו, בסיס לטענה שאיום בהשתלטות על שטח של אויב מהווה גורם מרתיע, ועשוי לסייע בהבאת החמאס והחיזבאללה למסקנה שמוטב להם להביא לסיום המלחמה בהקדם, גם אם מדובר בתנאים שנדחו על ידם בעבר. זאת, בטרם הם ימצאו את עצמם מול מציאות של שליטה ישראלית על חלקים מרצועת עזה ועל דרום לבנון עד הליטאני.

כזכור, התהליך ההיסטורי שהביא להקמתם של היישובים היהודיים ביהודה ושומרון החל בצעדים מדודים וזהירים של התנחלות כמה משפחות באתרים שונים ביהודה ושומרון חודשים ספורים לאחר מלחמת ששת הימים. בהדרגה הלך והתעצם היקף ההתנחלויות בשטחי יהודה ושומרון ² לעיתים בתמיכת הממסד, לעיתים למרות התנגדותו.

במהלך השנים, ההתיישבות היהודית ביהודה ושומרון הפכה לעובדה דמוגרפית-אסטרטגית של מאות אלפי יהודים ברחבי יהודה ושומרון. תמונת מצב זו יוצרת ללא ספק מכשול אפקטיבי מול אלה המבקשים להקים מדינת פלסטינית ביהודה ושומרון.

אם ישכילו מנהיגי ערב וראשי ארגוני הטרור לבחון את ההיסטוריה של ההתיישבות היהודית ביהודה ושומרון לאורך השנים מתום מלחמת ששת הימים, הם עשויים להגיע למסקנה שתהליך דומה עשוי להתמש גם ברצועת עזה ובדרום לבנון. כל זאת, אם לא ילכו כברת דרך שתאפשר הסדר מיידי עם ישראל שיביא לסיום המלחמה, החזרת החטופים ויצירת מנגנונים רבי עוצמה שלא יאפשרו עוד יצירת איום על ישראל בגבולה הדרומי והצפוני.

סיכום והמלצות

עמדת ישראל באשר להמשך השליטה בשטחים ברצועת עזה ובדרום לבנון צריכה להתלבן במסגרת דיון ציבורי בשתי רמות:

ברמה האסטרטגית אנו סבורים שהפגנת רצון ממשי מצד ממשלת ישראל לשינוי מפת הגבולות שלה מדרום ומצפון איננו תהליך ריאלי בנסיבות הקיימות ואיננו רצוי למדינת ישראל. להערכתנו,

הוא ייתקל בהתנגדות קשה בזירה הבינלאומית; הוא ייתן ביסוס לחשדות שרווחים גם כך במערכת הבינלאומית שפניה של ישראל להתרחבות טריטוריאלית על חשבון המדינות השכנות. אנו מעריכים שגם מבית לא תהיה תמיכה רחבה במגמה זו. להערכתנו, טוב תעשה מדינת ישראל אם תבהיר את הסתייגותה מן הקולות הקוראים להתישבות יהודית בשטחי עזה ודרום לבנון, ושינוי מפת הגבולות של מדינת ישראל.

לעומת זאת, ברמה הטקטית, מדינת ישראל צריכה לשקול בכובד ראש האם כדאי לה להעביר מסר שלאור האיומים שנחשפו על עצם קיומה היא עשויה לתבוע המשך שליטה ביטחונית שלה לאורך שנים הן ברצועת עזה והן בדרום לבנון. מסר כזה עשוי להוביל את המערכת הבינלאומית, מדינות ערב וארגוני הטרור להסכים על א. סיום המלחמה בהקדם בתנאים מקובלים על ישראל, כולל החזרת החטופים. ב. שורה של צעדים יעילים ואפקטיביים שימנעו את הצידוק של המשך שליטה של ישראל בשטחים אלה.

הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.

המטרות האופרטיביות בלבנון וההקשר האסטרטגי

27.11.2024 | קובי מיכאל | written by

ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה לחזור ולאמץ אסטרטגיית הכלה, וגם לא לשמוט את ההזדמנות האסטרטגית לפגיעה קשה באיראן ובכל רכיבי הצייר שבהובלתה. אין לישראל ברירה אלא להמשיך את המומנטום ולהעצימו. מדובר לא רק בהזדמנות היסטורית, שספק אם תחזור על עצמה, אלא בהזדמנות אסטרטגית ייחודית המחייבת מיצוי. המציאות שנוצרה מאפשרת חזרה לתפיסת ההכרעה והשתחררות מתפיסת ההרתעה שאכלה כל חלקה טובה. את המעשה הצבאי המדינאי צריכים לרתום ולשעבד למעשה המדיני, שצריך להתחיל מהכשרת התנאים לבניית הארכיטקטורה האזורית החדשה ולהאצת תהליכי בנייתה כמהלך מעצב של המרחב, שתהיינה לו, מן הסתם, גם משמעויות גלובליות.

עם פתיחת המתקפה של חמאס ב-7 באוקטובר גייס צה"ל כוחות מילואים רבים. חלק מכוח זה נשלח לזירה הצפונית מתוך ההבנה שלחיזבאללה יש יכולות ומוטיבציה להצטרף למערכה ולפלוש לגליל עם כוח רדואן, שצויד, אומן והוכן במשך שנים לצורך זה. הזנקת הכוחות צפונה באה כדי להספיק לתפוס עמדות הגנה טרם ניסיון של חיזבאללה לממש את תוכניותיו. כניסת חיזבאללה

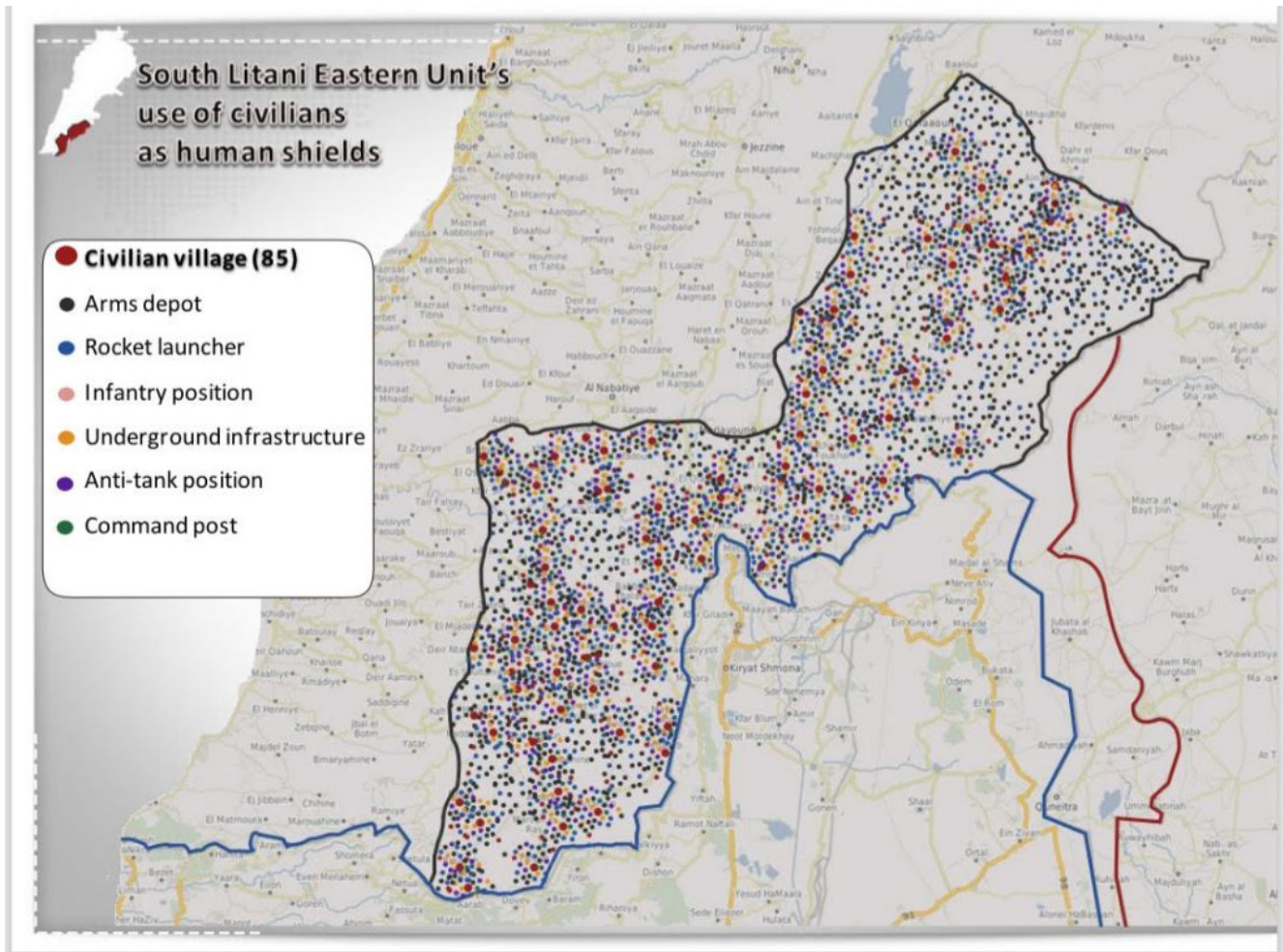
למערכה ב-8 באוקטובר החלה בירי בהיקף נמוך יחסית, בעיקר למטרות צבאיות. בהמשך, כאשר הארגון צבר ביטחון וזיהה את מדיניות ההכלה הישראלית, החל לירות לכל רוחב הזירה.

ישראל בחרה בתחילת המערכה לבדל בין הזירות ולמקד את המאמץ העיקרי בזירה הדרומית. זה היה המצב במשך קרוב לעשרה חודשים. מתקפת האיתוריות (17.9.2024) נתנה את האות לשינוי גישה, ומאז ישראל נמצאת במתקפה מתפתחת ומתרחבת מול חיזבאללה בכל שטח לבנון. לאחר חיסול נסראללה ועריפה של חלק גדול מדרגי הפיקוד הבכיר של הארגון, ופגיעה בתשתיות של הארגון, פתחה ישראל בראשית אוקטובר 2024 במהלך קרקעי מוגבל בדרום לבנון.

ממשלת ישראל הוסיפה מטרה נוספת למטרות המלחמה כשקבעה שמדינת ישראל תפעל להחזרת התושבים לבתיהם בצפון בבטחה. מתוך מה שגלוי לציבור, המהלך הקרקעי של צה"ל מתקדם בזהירות, כשהכוחות פועלים בשלב זה באזור הצמוד לקו המגע בלבד, זאת במטרה להשמיד את תשתיות הטרור הצמודות לגבול (כ- 4 ק"מ לערך). לאחר כשבועיים של פעילות קרקעית מתבררת תמונת מציאות חמורה יותר ממה שכל הנראה הכיר המודיעין הישראלי, והרבה יותר מזה ממה שניתן לציבור להבין טרם המהלך הקרקעי.

חיזבאללה בנה תשתית טרור אדירה. כל זאת בחסות רפיון צבא לבנון, שלא מילא את חובתו, מתחת לעיניים של כוח יוניפי"ל, והחמור מכול ² בהחלטה של ישראל שלא להנחות את צה"ל לא לאפשר לארגון להכניס למרחב כמות אמצעי לחימה עצומה מבלי לסכל אותה. מצבורי אמל"ח וציוד פעילים אוחסנו במנהור עצום שהגיע עד סמוך מאוד לגבול, ובמקרה אחד לפחות אף חצה אותו. נעשה שימוש נרחב בבתי מגורים ובתשתיות אזרחיות כדוגמת מסגדים ובתי ספר כמוצבים צבאיים, כאשר למעשה כמעט כל בית וכל מבנה בכפרי המגע השיעים הפכו למוצבים צבאיים של חיזבאללה או הוכשרו לשימוש צבאי ולסיוע למאמץ ההתקפי. אף שברור שהרוב המוחלט של המבנים בכפרים השיעים הוא בחזקת מטרות צבאיות לגיטימיות, ואף על פי שברור שניקוי המרחב אינו יכול להסתכם בפעולות כירורגיות ברצועה צרה של קילומטרים בודדים, נראה שעד כה נמנע צה"ל מהריסה שיטתית ויסודית של המבנים בכפרים אלה.

אולם, גם אם ייווצר מרחב חיץ ביטחוני ברוחב של קילומטרים בודדים, הרי שמרחב זה לא יוכל לאפשר הגנה מספקת ליישובי הצפון ולא יאפשר את החזרת התושבים לביתם בבטחה. הגנת יישובי הצפון מחייבת גישה רחבה יותר שאינה מסתפקת בטיפול בקו המגע. הגנה זו מחייבת סילוק כוחות חיזבאללה מכל המרחב לפחות עד לנהר הליטני, ובאזורים מסוימים שבהם נתיב הנהר קרוב יותר לגבול הישראלי אף מעבר לכך. מאחר שפעילי חיזבאללה נטמעים בכפרים השיעים וחלקם אף מתגוררים בהם, ומאחר שבחלק גדול מהכפרים השיעים יש תשתיות טרור, הרי שלא ניתן יהיה לאפשר חזרה של תושבי הכפרים האלה לדרום לבנון. המפה להלן מספקת המחשה של חלק קטן של תשתיות הטרור של חיזבאללה עד הליטני בגזרה המזרחית (נכון לשנת

בשלב ראשון יהיה צה"ל חייב להשתלט על כל המרחב עד לליטני, ובמקומות מסוימים גם מעבר לו, תוך פינוי מלא של אוכלוסיית הכפרים השיעים במרחב לשם הגנתה וכדי לאפשר טיהור של המרחב באופן שלא יסכן את האוכלוסייה הלבנונית. צה"ל החל כבר בתהליך פינוי האוכלוסייה, אולם יש עוד דרך ללכת כשנדרש לספק מענה גם להימצאותן של תשתיות טרור בעיר צור, הנמצאת דרומית לליטני.

המענה האופרטיבי בדרום לבנון קשור קשר הדוק למענה האסטרטגי הכולל. היקף הפגיעה בחיזבאללה מייצר הזדמנות לשנות את המצב בלבנון מן היסוד ולפגוע בחיזבאללה באופן שינטרל אותו מלהיות איום רלוונטי על ישראל, תוך פגיעה מתמשכת ורציפה בניסיונות השיקום שלו.

בדרום לבנון ועד לליטני ומעבר לו, במקומות שיידרש, מתחייבת אחיזה ישראלית מלאה תוך מניעת שובם של התושבים חזרה לכפרים כדי למנוע חזרת פעילי חיזבאללה בחסות התושבים. המרחב השיעי צריך להיות נקי לחלוטין מכל נוכחות צבאית ואזרחית בכיסוי של חיזבאללה. באשר לכפרים אחרים, הרי שתידרש בחינה ספציפית באשר למידת האיום שאוכלוסייתם מציבה לביטחון של ישראל ותידרש להיקבע מדיניות לגבי נוהל הבקרה על יציאתם מהשטח וחזרה אליו. באשר לדרך שבה על צה"ל לכבוש את דרום לבנון, הרי שאין המקום במאמר זה לספק מתאר אופרטיבי לגבי הדרך לבצע השתלטות זו, וחזקה על מפקדי צה"ל שידעו לעשות את הדבר באופן

מרחב פעולה שני יהיה במרחב שבין הליטני ועד לנהר האוואלי וקו אגם קרעון במזרח. מרחב זה יהיה מרחב פעולה של צה"ל בעומק המידי, שמטרתו למנוע זליגה של יכולות לכיוון הליטני. צה"ל יוכל לפעול באמצעות פעילות אווירית ומבצעים מיוחדים. ולבסוף, פעולה, בעיקר אווירית, בכל עומק לבנון במטרה למנוע התעצמות של הארגון וניסיונות שיקום של היכולות הצבאיות שלו.

עד להסדר שיספק את צורכי הביטחון של ישראל, הגם שבתנאים הקיימים ובעתיד הנראה לעין לא ברור כלל אם יש משפט קיום להסדר שכזה, הרי שבנוסף לקיומו של מרחב בדרום לבנון ללא אוכלוסייה יש להקים מצפון לרצועת הביטחון מרחב חיץ ביטחוני (פרימטר ביטחוני). מרחב זה צריך להיות נקי מתשתיות וממבנים באופן שיאפשר תצפית ואש למניעה של כניסה כל שהיא לרצועת הביטחון שתופעל בדרום לבנון, ובאופן שיאפשר השמדה של כל כוח חיזבאללה שינסה לשוב לאזור הזה. זאת בדומה למרחב החיץ לאורך גבול רצועת עזה. במקרה של לבנון, מרחב זה צריך להיות ברוחב של בין 4000 ק"מ, כתלות בתנאי השטח. לאור זאת, מתחייב ניקוי מהיר ויעיל של השטח. לצורך כך, יש להרחיב את התמרון ולהרחיב את ההריסה של המבנים האזרחיים באופן שיהפוך את המרחב כולו לאזור שאינו ראוי למגורים.

מהלך כזה יהיה בחזקת גביית מחיר כואב מחיזבאללה ומהאוכלוסייה השיעית בדרום לבנון שתומכת בו, ישמש כזרז ללבנון ולקהילייה הבינלאומית לפרק את חיזבאללה במטרה להגיע להסדר המניח את דעתה של ישראל מבחינה ביטחונית, ובעיקר יאפשר שליטה ואחיזה צבאית אפקטיבית במרחב עד להסדר שיגיע. מאחר שיש להיערך לתקופה ארוכה, ייתכן שאפילו שנים, עד להגעת הסדר שניתן יהיה לממש וגם לאכוף, הכרחי מבחינת צה"ל להכשיר את התנאים המיטביים לשליטה במרחב בנוכחות צבאית, שגם תהיה מוגנת יותר.

ההגנה הטובה יותר תתאפשר על ידי ריקון המרחב מתושביו וחסידת כניסה אליו, כאשר כל גורם שינסה להיכנס למרחב יהיה בחזקת גורם עוין שיש לחתור להשמדתו. המציאות הזו שונה בתכלית מהמציאות שהכרנו במהלך 18 השנים שבהן שהה צה"ל ברצועת הביטחון. בשנים ההן נותרה הרצועה מאוכלסת, ולמרות פעילות צה"ל וצד"ל היה לחיזבאללה, בסיוע האוכלוסייה השיעית הגדולה ובהסתמך עליה, קל יחסית לחדור למרחב ולפגע בכוחות צה"ל וצד"ל.

במקביל להתארגנות הצבאית המתחייבת בדרום לבנון, צה"ל חייב להמשיך במהלכים ההתקפיים נגד חיזבאללה בכל רחבי לבנון. במובן זה, אין ולא יכולה להיות הפסקת אש עד למימוש החלטת מועצת הביטחון 1559 הקוראת לפירוק כל המיליציות החמושות בלבנון, ובכללן כמובן חיזבאללה. את החלטה 1701 יש לזרוק לפח הזבל של ההיסטוריה מכיוון שהניסיון המצטבר מוכיח שאין כל אפשרות לאוכפה, ואין לסמוך על גורמים בינלאומיים שיוסמכו לאוכפה. ישראל שלאחר ה-7 באוקטובר אינה יכולה לאפשר לעצמה אימוץ מחדש של דוקטרינת הכלה לגבי התעצמות חיזבאללה. יתרה מזאת, המרדף המתמשך אחרי פעילי חיזבאללה, מנהיגיו ונכסיו הצבאיים

מאפשר גם החלשה של איראן והציר האיראני כולו. חיזבאללה הוא הפנינה שבכתר האיראני, חוד החנית ומרכז הכובד בדוקטרינת "טבעת האש" האיראנית נגד ישראל. פגיעה בנכס האיראני החשוב הזה היא בהכרח פגיעה באיראן, כגורם המרכזי בערעור הביטחון האזורי.

המאמץ בזירה הצפונית צריך להתנהל בהמשך למאמץ ברצועת עזה עד לפירוק חמאס והכשרת התנאים לחלופה שלטונית אזרחית תחתיו, עם אחריות ביטחונית ישראלית וחופש פעולה צבאי מלא לצורך מניעת כל ניסיון של חמאס להשתקם ולבנות מחדש את יכולותיו הצבאיות והשלטוניות.

כל אלה נועדו להכשיר את המאמץ השלישי. מאמץ זה צריך להתמקד באיראן ובהחלשתה באמצעות פגיעה בנכסים צבאיים ושלטוניים, ובהמשך בתשתיות הגרעין. השאיפה הישראלית בהקשר זה צריכה להתמקד במאמץ לשכנע את ארה"ב להיערך להריסת תשתיות הגרעין האיראניות בהינתן תגובה איראנית לתגובה הישראלית על שיגור 181 טילים בליסטיים לשטחה. במידה שישראל לא תצליח במשימה חשובה זו, עליה להיערך לביצוע המהלך באופן עצמאי.

המאמץ הרביעי צריך להתמקד בתגובות כואבות בתימן, במערב עיראק ובדרום סוריה כמענה לשיגורי הטילים והכטב"מים ממרחבים אלו. במסגרת המאמץ הזה נכון יהיה מבחינת ישראל להבהיר לנשיא סוריה שנכון יהיה מבחינתו להצר את צעדי איראן והמיליציות השיעיות הפועלות בשטח הריבוני של סוריה, ולא ² משטרו יהיה בסכנה.

לכאורה נראה שריבוי המאמצים הנדרשים מותח את יכולותיה של ישראל עד לקצה. ואכן, מדובר בסדרת מאמצים המחייבת השקעה של משאבים רבים, והיא גם אינה נטולת סיכונים. אלא שבמציאות שנוצרה, במומנטום האסטרטגי שמוביל להחלשת הציר האיראני כולו ולהנחת היסודות והתנאים לכינון ארכיטקטורה אזורית חדשה, שמעבר לתרומתה לביטחון, ליציבות ולשגשוג האזוריים היא תסייע להמשך החלשת הציר האיראני וריסונו ותאפשר מרחבי הזדמנויות חדשים שבמסגרתם גם ייתכן שניתן יהיה לעצב מענה לסוגיה הפלסטינית, אין לישראל ברירה אלא להמשיך את המומנטום ולהעצימו. מדובר לא רק בהזדמנות היסטורית, שספק אם תחזור על עצמה, אלא בהזדמנות אסטרטגית ייחודית המחייבת מיצוי.

ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה לחזור ולאמץ אסטרטגיית הכלה, וגם לא לשמוט את ההזדמנות האסטרטגית לפגיעה קשה באיראן ובכל רכיבי הציר שבהובלתה. המציאות שנוצרה מאפשרת חזרה לתפיסת ההכרעה והשתחררות מתפיסת ההרתעה שאכלה כל חלקה טובה. את המעשה הצבאי המדינאים צריכים לרתום ולשעבד למעשה המדיני, שצריך להתחיל מהכשרת התנאים לבניית הארכיטקטורה האזורית החדשה ולהאצת תהליכי בנייתה כמהלך מעצב של המרחב, שתהינה לו, מן הסתם, גם משמעויות גלובליות.

1. מפה זו, הכוללת רק את המרחב המזרחי, שוחררה לפרסום על ידי צה"ל בשנת 2015. מאז הועמקה תשתית הטרור שבנה חיזבאללה ויש להניח שהיא כיום רחבה הרבה יותר.

מציאות חדשה? זה מה שצפוי בלבנון בעקבות כניסת צה"ל לדרום המדינה

27.11.2024 | גנדלמן | written by

הישגיו האדירים של צה"ל נגד חיזבאללה בשבועות האחרונים, מטלטלים את המערכת הפוליטית בלבנון עד היסוד. האם זו הזדמנות לתיקון או שמא ארץ הארזים תיפול שוב שדודה לרגלי גורמי הכוח העדתיים שהרסו אותה?